

Nr 20*Utlåtande i anledning av väckt motion om en organisation för skördeberedskap för jordbruket.*

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 552 av herrar *Elmwall* och *Grebäck* har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning av frågan om inrättande av en organisation för skördeberedskap för jordbruket i anknytning till civilförsvarets blockorganisation i enlighet med vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sin hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet inhämtat yttranden från lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap.

Lantbruksstyrelsen uttalar i sitt remissvar över motionen att — om en i någon form organiserad skördeberedskap anses böra tillskapas — hushållningssällskapens gillesorganisation eller RLF-organisationen synes kunna utnyttjas och därigenom erhållas liknande effekter som de med motionärernas förslag åsyftade.

Styrelsen anför i övrigt följande.

När det gäller att under regnig väderlek tillvarata spannmålsskörden torde framkomligheten på fälten för maskinerna och skördeetröskornas tekniska möjligheter vara en väsentligt begränsande faktor. Skulle man likväl genom en beredskapsorganisation kunna åstadkomma ett ökat utnyttjande av skördemaskinerna, kommer detta att leda till krav på en torkningskapacitet som för närvarande icke finnes och som av ekonomiska skäl svårligen kan tillskapas. Enligt lantbruksstyrelsens mening synes därför fördelarna av en tänkt organiserad samverkan under tider, då skördearbetet blir särskilt besvärligt på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, bli av tämligen begränsat värde. Därtill kommer att blockorganisationen under icke krigs- eller beredskapstillstånd endast torde kunna bygga på frivilliga åtaganden.

Arbetsmarknadsstyrelsen erinrar i sitt yttrande bl. a. om att enligt Kungl. Maj:ts brev till arbetsmarknadsstyrelsen (SFS 563/51) skall styrelsen i samråd med statens jordbruksnämnd i fredstid förbereda jordbrukets arbetsblockorganisations upprättande i ett krisläge.

Jordbrukets arbetsblockorganisation är nyligen översedd betr. blockindeling m. m. och de befattningshavare, som med kort varsel skall kunna träda i funktion i ett verkställighetsläge är utsedda och har fått erforderliga instruktioner.

Organisationens inkopplande i fredstid på uppgifter i syfte att mer eller mindre eliminera arbetskraftsbristen vid besvärliga skördeförhållanden finner styrelsen böra kunna komma i fråga. Detta är också vad som stundtals sker vid kritiska perioder genom ett frivilligt och konstruktivt samarbete mellan lokala arbetsmarknadsmyndigheter och jordbrukets blockorganisation.

Styrelsen finner att detta samarbete kan vidareutvecklas utan föregående utredning samt att organisationen lämpligen på så sätt prövas i fredstid under kritiska situationer m. m.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap överlämnar och åberopar som eget utlåtande innehållet i en inom statens jordbruksnämnd på överstyrelsens begäran upprättad promemoria med synpunkter på den i motionen väckta frågan. I promemorian framhålles bl. a. följande.

Arbetsblockorganisationen är i huvudsak uppbyggd inom jordbruket, och syftet med den är att underlätta ett effektivt utnyttjande under krig eller beredskapstillstånd av arbetskraft och tekniska resurser, som redan finns inom jordbruket.

I andra hand torde i krig eller beredskapstillstånd genom blockorganisationen arbetskraft utifrån lättare än eljest kunna tillföras jordbruket, t. ex. från evakuerad befolkning eller från frivilliga försvarsorganisationer (bl. a. Blå stjärnan).

Ett utnyttjande av arbetsblockorganisationen som instrument för att i fred öka arbetskrafttillgången torde icke vara möjligt på annat sätt än genom att eventuellt till arbetsblockorganisationen ansluta en propagandaverksamhet för frivillig medverkan i skördearbete. Som exempel härpå anföres följande.

Den, som frivilligt vill medverka i skördearbete och icke har direkt kontakt med någon lantbrukare, kan erbjuda sin arbetskraft genom någon instans i arbetsblockorganisationen.

En jordbrukare, som behöver tillfällig arbetskraftförstärkning, kan genom samma instans i blockorganisationen få anvisning på den erbjudna arbetskraften.

En sådan förmedling av arbetskraft bör emellertid kunna ordnas — kanske t. o. m. bättre och effektivare — genom den sedvanliga arbetsförmedlingen.

Då det kan vara fråga om förflyttning av arbetskraft eller maskiner och redskap från en gård till en annan i fred torde jordbrukarna bäst ordna detta genom direkta överenskommelser. Finns inte förutsättningar för sådana överenskommelser om grannhjälp, torde arbetsöverflyttning icke kunna åstadkommas genom officiella föreskrifter annat än rent tvångsvis, vilket icke kan vara lämpligt i fred.

Förutsättningarna för att en utredning skall genom arbetsblockorganisationen kunna finna former för en skördeberedskap (arbetskraftreserv) bedöms sålunda som små.

Utskottet. I motionen II: 552 hemställs om en skyndsam utredning av frågan om inrättande av en organisation för skördeberedskap för jordbruket i anknytning till civilförsvarets blockorganisation. Motionärerna framhåller härvid i sina motiv att nämnda blockorganisation förutom sin egentliga uppgift även i fredstid bör kunna fylla en viss uppgift genom att organisationen på det lokala planet till viss del bör kunna tagas i anspråk för att på ett effektivt sätt utnyttja tillgängliga arbetskraftsresurser och framför allt tekniska resurser vid uppkommande besvärliga skördeförhållanden.

Utskottet anser i likhet med i frågan hörda remissinstanser att arbetskraftbristen vid besvärliga skördeförhållanden lämpligen bör lösas genom ett frivilligt och konstruktivt samarbete mellan de lokala arbetsmarknadsmyndigheterna och jordbrukets blockorganisationer. Vidare bör hushållningssällskapens gillesorganisation eller RLF kunna medverka till en aktivering av strävandena i samma syfte. En vidareutveckling efter angivna riktlinjer torde i princip ge till resultat vad motionärerna åsyftat. Tillkallande av en särskild utredning i enlighet med motionärernas förslag är enligt utskottets mening ej erforderligt. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser utskottet att motionen ej må föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må lämna motionen II: 552 utan åtgärd.

Stockholm den 5 november 1963

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Nils Hansson, Mossberger, Gunnar Pettersson, Ringaby, Hedström, Isacson*, Jonasson och Erik Svedberg;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Antby*, Hæggblohm*, fru Lindskog, herrar Johanson i Västervik, Nilsson i Lönsboda, Franzén, Lundmark, Eskilsson i Likenäs och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Isacson och Jonasson.